

yeditepe Fatih

KÜLTÜR SANAT YAŞAM DERGİSİ

n.07

TEMMUZ
AĞUSTOS
EYLÜL
2022

SESLİ
DERGİ

Başrolde SAHAFLAR

Leo Lunatic
“İZ BIRAKMAYI SEVİYORUM”

Fotoğraf Sanatçısı, NFT Üreticisi
LEYLA EMEKTAR

Şehre Yakışan Bir Mekân:
TOPKAPI KALEİÇİ MEYDANI

GİZLİ KAHRAMANLARI ARAŞTIRMAYI SEVENLERİN ADRESİ BURASI!

◆ GÜVEN BAYAR

İSTANBUL SUR DIŞINA TAŞMADAN EVVEL KENDİNE HAS BİR DİLİ, ZARAFETİ, NEZAKETİ BARINDIRAN BİR SEMT İDİ FATİH; İSTANBUL'UN ÇEKİRDEĞİ, ESASI, ÖZÜ... BEYAZIT MEYDANI'NDAN YÜRÜRKEN YOL ÖNCE VEZNECİLER'E VARIR, SONRA ŞEHZADEBAŞI VE SARAÇHANE'Yİ GEÇİP FATİH'E ULAŞILIR. 1920'LERİN SONUNA DOĞRU DEVREYE GİREN FATİH-HARBIYE TRAMVAYI ÂDETA İKİ AYRI DÜNYAYI, İKİ YAŞAM KÜLTÜRÜNÜ BİRLEŞTİRME MİSYONU YÜKLENMİŞTİ. FAKAT FATİH, İSTANBUL'DA TRAMVAYIN KALDIRILDIĞI İLK SEMTLERDEN BİRİ OLMA TALİHSİZLİĞİNİ YAŞADI. BUNUN TEK NEDENİ İSTANBUL'DAKİ İMAR HAMLESİNE AKSARAY'DAN BAŞLANMIŞ OLMASIYDI. 1950'LERİN SONUNDA TRAMVAY RAYLARININ KALDIRILMASIYLA YETİNİLMEDİ, ETRAFI DA İSTİMLAK EDİLDİ. SARAÇHANE'DEN EDİRNEKAPI'YA UZANAN ESKİ YOLUN ORTASINDA FATİH'TE YAŞAYAN İNSANLARA YAZ GÖLGELERİ İNDİREN KADİM ÇINAR VE IHLAMUR AĞAÇLARI DA BU DEĞİŞİMDEN NASİBİNİ ALDI. FATİH'TE BULUNAN SİVİL MİMARİ ÖRNEKLERİ VE APARTMAN DUVAR RESİMLERİ O DÖNEMDEN BİZE KALAN ALELADENİN İÇİNDEKİ FEVKALADEYİ BARINDIRAN DETAYLAR. BUNU ANLAMLANDIRMAK İÇİN SURİÇİ'NİN RUHUNU BİLMEK, HİSSETMEK GEREKİYOR. FATİH'TE SADECE BİRKAÇ SAAT GEÇİRİP ESKİ İSTANBUL'U VE ONUN RUHUNU PAZARLAMAYI BIRAKMAK, VAR OLANI KORUMAK, BUNUN İÇİN BİR ŞEYLER YAPMAK GEREKİYOR.

BAŞKA DÜNYALARDA CANLI MAHLÛKÂT VAR MIDIR?

PROF.DR. OSMAN NURİ ERALP

Fatih At Pazarı civarında, Mihçılar Caddesi'nde bulunan Osman Nuri Eralp'a ait olan aile evi ile karşılaşmam 20 Nisan 2019'da evinin giriş holünde bulunan ve bugüne gelebilmiş karşılıklı duvar resimleri ile oldu. Yirmi yıldır sürücü kursu olarak kullanılan binanın dış cephesinde ve içinde bugüne dek gelebilmiş birçok detay var.

Osman Nuri Eralp, 1877 Malatya Arapgir doğumlu, Osman Nuri Bey'in asıl uzmanlık alanı bakteriyoloji olmakla birlikte kimya alanında da çeşitli eserler verdiği biliniyor. 1899 yılında Askerî Veteriner Okulu'nda eğitimini tamamlayan Osman Bey önce Organik Kimya Muallim Muavini görevine, 1900 yılı itibarıyla da Kimya Muallimliği görevine getiriliyor. 1902'den itibaren bilimsel ve deneysel araştırmalarına Bakteriyolojik Kimyasal Tahliller ve Patolojik Anatomi Şefi olarak devam eden Osman Bey, bakteriyolojik analiz ve inokülasyon yöntemi geliştiriyor. Bu yöntemlerden biri, "Osman Nuri Metodu" adıyla literatüre geçiyor. 1905 yılında Fransa'da yayımlanan adi mikropları içeren muayene maddelerinden verem mikrobunu ayırmak amacıyla subkutan

inokülasyon yerine transkutan inokülasyon ile enfeksiyon oluşturma yöntemi, Osman Nuri Metodu adıyla, Besson'un "Technique Microbiologique et Serotherapie" ile Dopter ve Sacquépée'nin "Précis de Bactériologie" kitaplarında yer alıyor. Fransa hükûmeti tarafından 1910 yılında "Officier d'Académie" ve "Officier de l'Instruction Publique" nişanları ile ödüllendiriliyor. Osman Nuri Eralp 1918'de "Başka Dünyalarda Canlı Mahlûkât Var Mıdır?" ismiyle Türkiye'nin ilk bilimkurgu yazarı olarak Osmanlıca kaleme aldığı bilim ve düşünce tarihimiz açısından son derece ilginç ve heyecan verici bir kitap da yazıyor. Osman Bey 1929 tarihinde kendi isteğiyle resmî görevinden ayrılıyor ve hayatının geri kalan yıllarını evinin alt katında bulunan özel laboratuvarında çalışarak geçiriyor. Osman Nuri Eralp, 24 Şubat 1940 tarihinde vefat ediyor.

Osman Nuri Eralp'ın naaşı askerî törenle evinden kaldırılarak Fatih Camii'ne götürülüyor.

AHMET TURGUT KUT'UN AİLE EVİ

Turgut Kut, 1936 Fatih doğumlu, Suriçi İstanbullu. Saint Benoît Fransız Lisesi'ni bitirip İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde Kimya bölümünde dördüncü sınıfa kadar okuduktan sonra Gazetecilik bölümüne geçip oradan mezun oluyor. Türk Edebiyatı profesörü ve Eski Türk Edebiyatı araştırmacısı Prof. Dr. Günay Kut ile evlendikten sonra Amerika'ya gidiyorlar. İstanbul'a döndüklerinde Atatürk Kütüphanesi'nin ilk müdürü oluyor. Fatih devri yemekleri, eski harfli yazma ve basma eserler konularında uzman kabul edilen Turgut Kut aynı zamanda Mutfak Dostları Derneği'nin kurucuları arasında. Osmanlı şeyhülislamı ve mezar taşları hakkında yıllardır hazırladığı basılmamış bir çalışması olduğu biliniyor.

Fatih, Dülgeroğlu Sokak numara 2'de yer alan yapının ilk sahibi Hasan Tahsin Kut. Hasan Tahsin Bey'in vefatından sonra yapı oğlu Mehmet Asım Kut'a ve Mehmet Asım Bey'in vefatı ile de oğulları Ahmet Turgut Kut ve İsmail Cüneyt Kut'a geçiyor. Fatih İlçesi Tapu Müdürlüğü'nde yapının tapu kaydının 13.12.1932 yılında Hasan Tahsin Kut adına düzenlendiği görülmektedir. Yapının günümüzdeki sahibi Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği'ne satışı ise Ahmet Turgut Kut ve İsmail Cüneyt Kut tarafından gerçekleştirilmiş.

Ahmet Turgut Kut

Turgut Kut o günleri şöyle anlatıyor:

“Çocukluğum, öğrencilik yıllarım Fatih'teki Millet Kütüphanesi'nde geçti. Evimle kütüphane arası tam bin iki yüz yetmiş adımdı! Kitaplı bir evde büyüdüm. Ağabeyim rahmetli Cüneyt Kut, Fatih savcısıydı ve onun evinde de kıyamet kadar kitap vardı. Çocuklarında da öyle... Genetik bir şey bu galiba! Ben Tanzimat kalıntısı büyüklerimin yanında yetiştiğim için eski harfleri küçük yaşta öğrendim. Büyükbabam, yani beybabam Hasan Tahsin Kut, Matbaa-i Âmire'nin başveznedarıydı. Evimizde ondan kalan bazı kitaplar da var. Hepsini yazarları tarafından beybabama imzalı. Zaten kitap ilgisi aileden gelir. Ben hâlâ kitapsız bir evde sıkılırım, biliyor musunuz? Bir de hâlâ basılı bir kâğıda basmam. Öyle öğrendim beybabamdan. 'Basılı her şey emek ürünüdür' derdi. Beybabamın evinde dostlarıyla yaptığı toplantıları sayesinde de kuşak olarak bir hayli insan tanıdım. Mesela İbnülemin Mahmud Kemal Bey, Nurullah Pertev Bey, Mektupçu Osman Ergin Bey ve başkaları...”

KIZTAŞI'NDA SALİH SABRİ KARAGÖZOĞLU EVİ

1912 yılında Marmara Adası Saraylar beldesinde, Abruz koyu ile Yana Manastırı arasında kalan bölgede Türkiye'nin ilk mermer fabrikası İngilizler tarafından inşa ediliyor. 1912-1930 yılları arasında faaliyet gösteren fabrika, ortaklar arasında çıkan anlaşmazlık sonucu satılıyor. Salih Sabri Karagözoğlu tarafından 1930 yılında alınıp yeniden üretime başlayan blok mermer taş kesme fabrikası, 1974 yılına kadar üretimin aralıksız devam ettiği tesis, alınan bir karar ile çalışır durumdayken üretime son verilip kaderine terk ediliyor. Salih Sabri Karagözoğlu'nun fabrikayı satın aldığı yıllarda Türkiye Cumhuriyeti bir yapılanma içindeydi. Özellikle Ankara'da birçok resmi yapı, Bakanlık binaları, istasyonlar, okullar, Adalet Sarayları yapılıyor ve bunların mermerleri İtalya'dan getirtiliyordu. Salih Sabri Karagözoğlu yaptığı ilave yatırımdan sonra Atatürk ile görüşüp Türkiye'nin yeni yapılan kamu binalarının mermer işlerine talip oluyor ve Atatürk'ün emriyle ithalatı yapılan tüm mermer alımları iptal edilip mermer ihtiyacını karşılama görevi Mermer Taş'a veriliyor.

Salih Sabri Karagözoğlu'nun evi bugün Özel Fatih Hastanesi olarak kullanılıyor. Binanın dış cephesinde çok fazla değişiklik yapılmış. Evin ana girişi kapatılmış, yanındaki ek binadan giriş sağlanıyor.

TÜRK BİBLİYOGRAF VE KİTAP KOLEKSİYONCUSU MEHMET SEYFETTİN ÖZEĞE

Türk bibliyograf ve kitap koleksiyoncusu Mehmet Seyfettin Özege'ye ait ev Fatih, Bina Emmini Sokak, numara 1'de. Seyfettin Bey yıllar içinde topladığı 50 bin eseri 1961 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi'ne tasnifi yapılmak ve kataloğu hazırlanmak şartıyla bağışlıyor. Uzun bir süre geçmesine rağmen katalog hazırlanmadığı gibi bazı kitapların da kaybolması sonucu Özege bağıştan vazgeçmeye karar verdiğinde ikna edilip katalog hazırlanıyor.

Seyfettin Bey'in vefatına kadar yaşadığı Fatih Bina Emmini Sokak, 1 numarada bulunan evi yeğeninin mülkiyetine geçmiş. Ocak 2018'de İBB Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü Atatürk Kitaplığı Özege'nin arşivini tasnif işlemlerini yaptıktan sonra kullanıma sunmuş. Olumsuz saklama koşulları ve zamanın etkisiyle yıpranmış, dağılmış ve muhtemelen kayba uğramış arşivde 11.428 kayıt (2926 latin harfli, 8316 eski harfli belge) ve 186 fotoğraf ve bu kayıtlara ilişkin 43.702 poz dijital görüntü bulunuyor.

Bütün bu yapıların birbirlerine olan mesafeleri beş yüz metre... Sarıgözü Caddesi'nde dünyaya gözlerini açmış Mehmet Akif Ersoy, Safiye Ayla, Ahmet Rasim ve böyle değerli nice ismin yaşadıkları evler ise günümüze ulaşmamış. Evler bugüne ulaşmasa da onların anıları ve eserlerinde Fatih ile olan bağlarını görüyoruz. ▲

